

Film and TV School of the Academy of Performing Arts in Prague
Smetanovo nábřeží 2, 116 65 Praha 1, Czech Republic
tel +420 234 244 301
famu@famu.cz, www.famu.cz

Státní fond kinematografie**ZNALECKÝ POSUDEK**
číslo 01/2019

vypracovaný na žádost:

Státního fondu kinematografie, se sídlem Veletržní palác, Dukelských hrdinů 47, 170 00 Praha 7

účel posudku:

Posudek je vypracován pro účely zodpovězení otázek problematiky nároku na autorské honoráře za užití filmů vyrobených a zpřístupněných v letech 1963 – 1991 pro profesi filmového střihače a filmového zvukaře.

zpracoval znalecký ústav:

Akademie múzických umění, Filmová a televizní fakulta

se sídlem Smetanovo nábřeží 2, 116 65 Praha 1

děkan Mgr. Zdeněk Holý

znalecký posudek vypracovali, jeho správnost mohou osobně stvrdit, doplnit a jeho obsah blíže vysvětlit dle ust. §22 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb.:

MgA. Adam Brothánek, FAMU, katedra střihové skladby, a doc. Mgr. Pavel Rejholec, FAMU, katedra zvukové tvorby

adresa pro doručování písemností:

Smetanovo nábřeží 2, 116 65 Praha 1

datum dokončení znaleckého posudku: 6. 3. 2020

1. ZADÁNÍ POSUDKU

1.1. Znalecký ústav byl požádán o vypracování znaleckého posudku v rozsahu takto položených otázek:

1. Patří do okruhu autorů složek filmového díla, které má na mysli ustanovení § 6 zákona č. 35/1965 Sb., ve znění účinném od 1. 7. 1965 do 30. 11. 2000, a kteří mají nárok na odměnu za každé užití díla podle § 13 odst. 1 téhož zákona, též filmový střihač a mistr zvuku?
  2. Lze takovou odpověď dát obecně pro všechna filmová díla vytvořená za účinnosti uvedeného zákona, nebo je třeba zkoumat tuto otázku ve vztahu ke každému filmovému dílu samostatně?
- 1.2. Zadavatelem znaleckého posudku je státní fond kinematografie. Podle sdělení zadavatele má být účelem posudku vytvoření podkladu pro oprávněnost výdaje ve smyslu plateb autorských honorářů profesím střihač a zvukař z provozního rozpočtu zadavatele. Zadavatel je povinen u každého výdaje z rozpočtu zkoumat jeho oprávněnost.

2. PODKLADY PRO POSUDEK

2.1. Podkladem pro posudek byly především tyto právní předpisy a odborná literatura:

- a) Zákon. č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)
- b) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 113/19 0 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886
- c) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 134/1980 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu revidované v Paříži dne 24. července 1971
- d) Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (sděl. č. 33/2002 Sb. m. s.)
- e) Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 65/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl, ze dne 18. dubna 1989
- f) HRABÁNEK, Jiří. Film z hlediska autorského práva: otázky a odpovědi. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-794-2
- g) PROCHÁZKA, Jindřich. Film v právu původském, 1. vyd. Praha: Československé filmové nakladatelství, 1947.
- h) TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4,
- i) CHALOUPKOVÁ H., SVOBODOVÁ H., HOLÝ P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2001.

2.2. Vedle shora popsanych pramenů vychází znalecký posudek a formulace stanovisek v něm obsažených z odborné kvalifikace zpracovatelů posudku a jejich zkušeností z oboru střihové skladby a zvukové tvorby. Odpovědi na položené otázky byly dále široce konzultovány s ostatními členy a odborníky filmové a televizní fakulty.

3. NÁLEZ

3.1 Základním východiskem je text ustanovení § 6 zák. č. 35/1965 Sb.:

K datu vyhlášení zákona:

Autoři jednotlivých složek filmového díla nebo díla vytvořeného podobným způsobem udílejí výrobci svolení k užití díla smlouvou. Autorské právo k dílu takto vytvořenému jako celku vykonává výrobce.

K datu zrušení zákona:

Autoři jednotlivých složek filmového díla nebo díla vyjádřeného podobným způsobem a autor díla takto nově vytvořeného, kterým je zpravidla režisér, udílejí výrobci svolení k užití díla smlouvou. Autorské právo k dílu takto vytvořenému jako celku vykonává výrobce.

Je zřejmé, že textace zákona se liší toliko zdůrazněním role režiséra, avšak zachovává pro posouzení podstatnou formulaci „autoři jednotlivých složek filmového díla“.

Druhým, základním východiskem je text ustanovení § 13 odst. 1 zák. č. 35/1965 Sb.:

K datu vyhlášení zákona:

Při každém užití díla náleží autorovi, s výjimkami uvedenými v § 15, odměna za tvůrčí práci. Výše odměny se řídí podle hodnoty díla a podle jeho společenského významu.

K datu zrušení zákona:

Při každém užití díla náleží autorovi, s výjimkami uvedenými v § 15, autorská odměna.

Rovněž v tomto případě není rozdíl v zákonné textaci rozhodný pro posouzení a formulaci odpovědí na položené otázky. Znalecký posudek se nevyjadřuje k výši odměny, pouze k tomu, zda v otázkách specifikovaným profesím náleží či nikoliv.

Je zřejmé, že pojmem „autor“ zákon míní i autory jednotlivých složek filmového díla, nikoliv pouze režiséra, jak by se mohlo zdát z poslední textace § 13 odst. 1 zák. č. 35/1965 Sb. Zákon touto formulací sice „zpravidla“ vyděluje režiséra jako autora jakéhosi díla souborného, nicméně ve vztahu k § 13 by se jednalo o logický a významový rozpor zákonné textace. Vychází se zde i z ustálené praxe, kdy je nesporné, že právo na odměnu dle § 13 odst. 1 mají i autoři ostatních složek filmového díla (není pochyb o právu na odměnu např. u kameramanů).

Ohledně původcovství (autorství) filmového díla byly od samého vzniku filmu vedeny spory, nicméně již v roce 1947 převážil v odborné literatuře názor Jindřicha Procházky: „Otázka původce filmového díla podle u nás platného práva jest tedy otázkou zjištění té osoby nebo těch osob, které daly svou tvůrčí činností filmu jeho konečnou podobu.“

Lze konstatovat, že již tradičně bylo považováno za samozřejmé, že výsledná podoba filmového díla je výsledkem tvůrčí činnosti více osob a filmové dílo tak má více autorů.

4. POSUDEK A JEHO ODŮVODNĚNÍ

4.1 Odpověď pro profesi mistr zvuku:

Vytváření zvukové složky filmu nebylo od počátku zvukového filmu vnímáno jako jasné umělecká, ale spíše technická profese. V americkém filmu došlo k zásadnímu posunu vnímání s filmem *Apocalypse Now* režiséra Francise Forda Coppoly, který poprvé pro svého mistra zvuku Waltera Murche použil pojem Sound Designer. V té době vznikla v USA poměrně silná skupina mistrů zvuku a střihačů, kteří začali ke zvukové tvorbě přistupovat jako k tvůrčí disciplíně a získali si respekt i u ostatních profesí. V podmínkách československého filmu je

známý například skladatel Zdeněk Liška, který se velmi aktivně podílel i na vzniku zvukové složky. Již u filmu *Vynález zkázy* měl zvláštní uvedení v závěrečných titulcích. Společně se střiháčem Miroslavem Hájkem a mistrem zvuku Františkem Fabiánem vytvořili tým, který velmi kreativním a jednoznačně autorským způsobem spoluvytvářel zvukově jedinečné filmy. Příkladem mohou být *Osada Havranů* nebo *Markéta Lazarová*.

Zvuková stopa u filmu může tedy být významným tvůrčím a autorským počinem, je to potvrzeno i existencí samostatných filmových cen pro zvuk. Jsou však i případy, kdy jde pouze o rutinní provedení zvuku, bez tvůrčí jedinečnosti. Je však velmi obtížné objektivně stanovit kdy tomu tak je a kdy není.

4.2. Odpověď pro profesi filmový střiháč:

Střihová skladba (střih) je bezpochyby tvůrčí činností a je nutno ji považovat za autorský výkon. Střiháč či střihačka filmu realizují výběr, určují pořadí a délku filmových záběrů (obrazových i zvukových). Spojováním záběrů pak vytvářejí střihovou vazbu. Kromě modelování iluze časo-prostorového kontinua má provedení výše zmíněný úkonů zásadní vliv na vyznění filmového díla - výběr, pořadí, délka a vazba záběrů generuje specifický význam.

V počátcích kinematografie byli autory střihové skladby filmu většinou jejich režiséři. Postupně však docházelo k užší specializaci a střih byl vydělen jako samostatná tvůrčí činnost uvnitř filmového štábu. Mezi průkopníky tvůrčí střihové skladby patřili bezpochyby autoři tzv. sovětské montážní školy (režiséři Kulešov, Ejzenštejn, Pudovkin, Vertov a další), v československém prostředí pak můžeme zmínit například filmaře Alexandra Hackenschieda, který se v roli střiháče zásadně podílel na výsledném tvaru filmu Karola Plicky *Zem zpíeva* (1933). Význam role střiháče při tvorbě filmového díla dále posiluje zejm. v období 2. sv. války (zpravodajský a dokumentární film) a v tvorbě "střihových" dokumentárních filmů vznikajících převážně z již existujících archivních materiálů. Význam střihu zásadně posiluje v 60. letech 20. století, kdy se stává nezbytnou stylistickou složkou filmů tzv. "nových vln". Výraznou osobností československé nové vlny byl např. střiháč Miloslav Hájek, jehož střihová skladba nepřehlédnutelně formovala diskontinuální strukturu vyprávění, dramaturgii původního scénáře a tedy i konečné vyznění filmů *Démanty noci* (1964), *Sedmikrásky* (1966), *Markéta Lazarová* (1967) a dalších. Nenápadnou, avšak zásadní proměnou pro vývoj filmového střihu bylo začátkem 70. let zavedení adhezivní lepicí pásky, které umožnilo ve střihně realizovat násobně větší množství vazeb a kombinací. V průběhu posledních 50. let pak tvůrčí podíl střiháče na finálním díle nadále vzrůstá také díky narůstajícímu množství natočeného hrubého materiálu, završeného vstupem digitální technologie do filmového natáčení.

5. ZÁVĚR

V případě vkladu profese mistr zvuku do filmového díla, by bylo nutné pro posouzení otázky, zda výsledek jeho činnosti lze podřadit pod ustanovení § 6 autorského zákona, a vzniká tak nárok dle § 13 odst. 1 autorského zákona, vždy ponechat na individuálním posouzení znalcem či odbornou komisí.

Autorským výkonem je střihová skladba vzhledem k výše uvedeným skutečnostem vždy, a je proto nepochybně dílem autorským ve smyslu zákona. Samostatné posuzování každého jednotlivého filmového díla je, ve vztahu ke druhé položené otázce, tedy

irelevantní. Výsledek činnosti filmového střihače lze podřadit pod ustanovení § 6 autorského zákona, a vzniká tak nárok dle § 13 odst. 1 autorského zákona.

V Praze dne 6. 3. 2020

Za posudek odpovídají a mohou jej stvrdit

MgA. Adam Brothánek

Doc. Mgr. Pavel Rejholec

Znalecký posudek byl ve smyslu § 28 odst. 4 zákona o znalcích vzat na vědomí postupem upraveným vnitřními předpisy, což je stvrzeno k datu 3. 3. 2020 Mgr. Zdeňkem Holým, děkanem fakulty.

_____
Mgr. Zdeněk Holý

ZNALECKÁ DOLOŽKA

Tento znalecký posudek obsahuje celkem 5 číslovaných listů. Znalecký posudek byl podán znaleckým ústavem, zapsaným do seznamu znaleckých ústavů na základě rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 23.7.2002, č.j. M-1009/2002, a to pro znalecké posudky vyžadované v oborech kultura a školství (filmové, televizní a fotografické umění a nová média se specializací: režie, dokumentární tvorba, animovaná tvorba, multimediální tvorba, kamera, filmová a televizní technika, stříhová skladba, zvuková tvorba, produkce, scenáristika a dramaturgie, fotografie, teorie divadla, filmu a masmédií). Tento znalecký posudek byl zpracován v souladu s § 127a o.s.ř. a znalecký ústav si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Znalecký posudek je zapsán pod číslem 01/2019 znaleckého deníku. Znalecký posudek byl zpracován ve třech vyhotoveních; ve dvou vyhotoveních se předává zadavateli a jednou je založen pro archivní účely znaleckého ústavu.

